

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.”

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD

Sêmțul și plăcerea de lucru.

Pentru dezvoltarea și înaintarea unui popor sânt un moment decizătorii motivele, pentru cari lucrăză singuratecile clase, cari îl compun, și punctele de vedere, din cari privesc lucrul. Privind și esaminând lucru din partea acésta, — deosebim următoarele stadii și anume:

În stadiul prim omul lucrăză din motivul, ca să-și câscige bunurile neapărat de lipsă spre a-și acoperi trebuințele zilnice. În stadiul acesta omul lucrăză mai mult de silă, decât din plăcere, — și viața întregă este mai mult un traiu de ași pre mâne, condus numai de sêmțul de conservare.

În stadiul al doilea omul nu lucrăză numai pentru ziua de astăzi, ci merge cu un pas înainte, gândesce și lucrăză și pentru ziua de mâne. În stadiul acesta omul gândesce mai mult, lucrăză mai mult, și activitatea sa întregă îi este îndreptată mai mult asupra viitorului, decât asupra prezentului. Omul este mai diligent și mai spornic la lucru și în același timp îngrijesce mai bine câscigul realizat prin lucru. În acest stadiu se desvôltă tot de odată în om conștiința vredniciei și superiorității sale față de alți ómeni, cari lucrăză, și câscigă mai puțin decât dânsul, precum și ambițiunea de a avé între semenii săi mai multă trecere și vașă. Sêmțul de a lucra din acest motiv a fost în mare măsură desvôltat la Romani în períodoa republicii. Și mărimea Romei de odinioriă o-a produs cu deosebire acéstă ambițiune.

Din acéstă nobilă ambițiune se nasce apoi sêmțul și plăcerea de lucru stadiul, în carele omul lucrăză, pentru că îi place, și se sêmețe bine, când pôte se și valoreze nentrerupt puterile, de cari dispune.

Sânt de valóre, și își au neapărat însemnătatea lor tóte motivele, din cari privesce omul lucrul în tóte aceste stadii. Adevărată însemnătate pentru dezvoltarea ómenilor și popórelor o are lucrul însé numai atunci, când este privit din punctul de vedere, din carele ni-l înfățișăză religiunea crestina. După principiile religiunii crestine omul lucrăză, nu numai pentru ca să-și câscige bunurile trebuincioase pentru viața, pentru ca să-și întemeieze bunăstare, seau pentru ca să-și satisfacă ambițiunii de a escala; ci din motivul ca prin lucrul mânilor sale să reprezenteze pre Dumnezeu și mâna Lui creatóre pre acest pământ.

Când un popor întreg, și respective tóte clasele, cari îl constituiesc, privesc lucrul din acest punct de vedere, — și lucrăză factice din acest motiv, — atunci pôte fi sigur de viața și viitoriu între tóte împrejurările.

Privind cineva lucrul din acest punct de vedere, omul tot din acest punct de vedere privesce, și folosesce și câscigul realizat prin lucru. În stadiul acesta omul folosesce averea câscigată prin lucru pentru perfecțiunea sa și pentru perfecțiunea altora, și pentru fapte de caritate creștinescă.

Pentru a ajunge acéstă țintă este de lipsă, ca educațiunea să fiă curat religioasă, să nu fiă conturbată prin nici un felu de curent contrariu, ci numai religiunea să fiă, și să formeze spiritul dominant în școlă și în societate. A ajunge acéstă țintă lucrăză, și trebuie să lucreze școlile nôstre confessionale și în genere generațiunea de astăzi. Acésta trebuie să-ne fiă devisa cu atât mai vârtos, cu cât trecutul de tristă aducere aminte ne-a lăsat pré multe rane și necazuri, cari trebuiesc astăzi

curate și depărtate prin lucru și prin o viață emina-mente creștină.

Asupra modului cum vom vorbi în un ciclu de articoli în anul viitoriu.

Organizarea bisericii în perioada a doua.

[Continuare și fine].

În această perioadă s'a normat drepturile Metropoliților în următorul mod: Metropoliții ca înainte stătătorii Episcopilor din provinciile lor aveau dreptul să concheme sinódele metropolitane, și să îngrijescă de executarea conșciențioasă a concluseror aduse. La aceste sinóde participau toți Episcopii din provincia metropolitană, și se conchemau de regulă de două ori în an, în casuri excepționale și numai odată. Sinódale metropolitane aveau dreptul a primi și a rezolvi plânsorile și acușele întrate în-contră Episcopilor, precum și apelațiunile întrate în-contră sentențelor aduse de către singuratecii Episcopii. Sinodul metropolitan alegea pre Episcopii și cu aprobarea Metropolitanului, carele sevêrsia și actul chirotoniei întru Episcop cu asistența a doi, seau cel puțin a unui Episcop.

d) Instituțiunea patriarchală.

Prin împărțirea nouă politică a imperiului roman, întemplată în această perioadă și adoptată și de biserică s'a dezvoltat mai atâtă instituțiunea de metropoliți superiori, numiți în Orient „exarchi“, ér în Occident „Metropoliți primați.“ Din exarchi și respective din Metropoliții primați s'a dezvoltat instituțiunea patriarchală, astfel, că Metropoliților din patru orașe principale ale imperiului, și celui din Ierusalim, ca orașul, în carele s'au petrecut cele mei însemnate acte din viața Mântuitorului, li-s'a dat în formă oficială titlul de „patriarhi“, și li-s'a normat și jurisdicțiunea. Prin sinódele ecumenice ținute în decursul acestei perioade și în special prin sinodul ecumenic ținut în Calcedon s'a normat rangul și jurisdicțiunea patriarchală în următorul mod:

Patriarchul din Roma, carele la început avea jurisdicțiune numai preste 10 provincii a fost recunoscut în decursul acestei perioade aprópe de întreg Occidentul, și a luat titlul de papă. Acest titlu câțva timp l'a folosit și patriarchul din Alexandria. Patriarchul din Constantinopol avea jurisdicțiune preste Tracia, Asia și Pont. Patriarchul din Alexandria preste Egipt, Libia și Pentapolis. Cel din Antiochia preste Siria, Fenicia și Arabia. Cel din Ierusalim avea jurisdicțiune preste întrégă Palestina.

Patriarchii aveau față de Metropoliți aceleași drepturi, ca și Metropoliții față de Episcopi. Patriarchii conchemau sinódele patriarchale, și îngrijau de executarea concluseror aduse. Sinódele patriarchale primeau și rezolveau plânsori în-contră Metropoliților, și rezolveau apelațiunile substernute în-contră sentențelor aduse de Metropoliți și în-contră concluseror aduse de sinódele metropolitane.

Adaogem apoi, că cu tótă această împărțire au rămas încă din această perioadă mai multe biserici, cari erau scóse de sub jurisdicțiunea patriarchală, și cari și-au susținut, „a u t o c h e f a l i a“ în afacerile lor.

Patriarchii erau între sine coordinați, și numai în privința înainte șederii la funcțiunile spirituale și administrative avea să-se observeze ordinea staverită prin canóne.

Din nefericire încă în decursul acestei perioade s'a născut tendența de supremația a papilor din Roma asupra întregii bisericii, tendența, carea în această perioadă a dat ânsă la o mulțime de conflicte, ér mai târziu la schisma cea mare, la despărțirea Occidentului de Orient.

Acastă tendență s'a născut cu deosebire din următoarele împrejurări, și anume:

a) Roma ca capitala imperiului s'a bucurat în lume de o deosebită vađa, și multe din popórele din Occident au primit creștinismul prin mijlocirea Romei, și deci era prețuită de către acestea ca biserică mamă.

b) Biserica din Roma prin dăruiuri făcute de împărați și aristocrați romani a ajuns în perioada acesta în posesiunea unei averi fórte însemnate. Prin această avere biserică din Roma a putut să desvólte mare splendóre, și să împartă însemnate ajutóre.

c) Strémutându-și împăratul Constantin reședința din Roma la Constantinopol Episcopul din Roma guverna moralmente întreg Occidentul; ér mai târziu împărații, cari au reședut în Roma fiind unii ómeni cu pietate către biserică, ér alții din ei regenți slabi, adesea se foloseau în afacerile statului de sfatul și ajutorul Episcopilor din Roma, ceea ce încă a contribuit mult, ca să-se ridice în fața lumii vađa scaunului episcopesc al Romei.

d) În Orient în urma eresului lui Arie s'au ivit în această perioadă însemnate divergințe și nențelegeri. În aceste nențelegeri părțile litigante adese ori se adresau la Episcopul din Roma. Din o astfel de nențelegerere s'a născut și dispusēțiunea cuprinsă în canónele sinodului din Sardica (neadoptate de biserică orientală), — că adevă dacă vre un Episcop

se va depune de vre un sinod, și dânsul se va sîmți nedreptățit prin judecata sinodului, atunci pentru revisiunea sentenței sî-se adreseze la Episcopul Romii Iuliu, carele va cerceta plînsórea Episcopului agravat, și dacá o va afla motivată, atunci va conchema alt sinod, carele sî aducá judecatá în causá, ér pâná la aducerea sentenței a dóua Episcopul concernent sî rêmâná în funcțiune. Astfeliu din pozițiunea strêm-toritá, în carea se afla bisericá în luptá cu Arianismul ajutat și de puterea de stat, Episcopii din Roma s'au încercat a-și forma drept de supremațiá.

e) Eresurile din períoda acésta s'au ivit cu deosebire în Orient; și sínódele ecumenice de ase-minea s'au ținut în Orient. La aceste sínóde erau invitați și Episcopii Romii, pentru cá astfeliu pretindea caracterul ecumenic al bisericii. Și atât împérații, cari conchemau sínódele ecumenice cât și Episcopii le dedeau un deosebit respect.

e) Înfine în acéstá períodá a început a-se lăți în Apus o tradițiune, cá Apostolul Petru ar fi înființat bisericá din Roma, și cá ar fi funcționat în Roma ca Episcop timp de 25 ani.

Contra acestor tendențe de supremație au páșit cu tóte resoluțiunea nu numai reprezentanții bisericii orientale; dar și scriitorii apuseni de renume din acéstá períodá, și anume: Ambrosiu, Augustin și Hieronim, — susținënd faptul pozitiv biblic, cá Mântuitoriul a încredințat guvernul bisericesc tuturor Apostolilor de o potrivá. Hieronim cu privire la raportul papei dela Roma cátrá bisericá ăice: „Orbis major est urbi“ (suprafața páméntului este mai mare, decát Roma).

Lá unirea bisericilor.

Cu privire la unirea bisericii orientale ortodoxe cu bisericá romano-catolicá, pe care sî nisuieste a o în-deplini, — bătënd apa în piuá — papa actual Leo XIII, cetim în „Budapesti Hirlap“ din 9 Decembre curent un articol, scris de un preot gr.-catolic — probabil rutén — din care estragem partea, care înșirá unele din pedecile, ce sî pun în calea acestei uniri

Etá ce ăice preotul gr.-cat. cu privire la aceste pedici:

Una dintre cauzele principale, care va zădăr-nici póte încercarea de a uni bisericá orientálá cu cea apusená, e fără indoélá faptul istoric cunoscut de orientali, cá bisericá romaná nici când nu s'a mulțámit numai cu aceea, cá un popor a primit uniunea dogmaticá cu Roma, ei totdeauna s'a nisuit, ca acel popor sî primescá și unirea în cele discipli-

nare, dar cu deosebire în ce privesce serviciul Dđeesc; cu un cuvént, ca acel popor sî se latiniseze în credință.

E adevérat, cá papii au declarat sêrbátoreșce și de repetite-ori, cá vor respecta neștiribit: datinile strávechi, disciplina și slujba d-đească a bisericii orientale, sau după-cum a đis Pius IX: *nolumus, ut omnes latini, sed ut omnes catholici fiant*, cu tóte acestea istoria unirei dovedesce, cá indată-ce un popor a primit uniunea dogmaticá cu Roma, în mijlocul acelu popor au apărut la moment iesuiții, franciscanii și dominicanii, cari dela început n'au avut nimic mai sfânt, decát sî se nápușescá cu furiá asupra vechilor obiceiuri ale bisericii orientale, sî scótá din vigóre disciplina și slujba dumneđească din bisericá, ér pe cei-ce țineau la acestea sî-i numescá șismatici; pe scurt țin-ta lor era, ca pe cei uniți sî-i latiniseze. Urmarea acestei proceduri a fost, lucru natural, reacția. Poporul unit, vđdënd procedura celor din Roma s'a re'tors în număr mare la șismá, după-cum dovedesce trista sórte a uniunei din Galiția și Rusia-sudicá din secolul XVI și a celei din Ardeal din secolul al XVII-lea. Procedura acésta a celor din Roma a produs în orientali suspițiunea, ba chiar încredințarea, cá curia romaná e de rea credință, întru cât pe față publicá sêrbátoreșce, cá voiesce unirea numai în afaceri dogmatice, pe când în ascuns dá instrucțiuni iesuiților, ca sî-i înștréineze pe uniți dela obiceiurile lor și sî-i latiniseze întru tóte.

E sciut însé, cá cu câtá rívná țin orientalii la disciplinele lor, la slujba lor d-đească și la strávechile lor obiceiuri, sfințite de sute ba și de mii de ani, astfel nu póte fi deci vorba nu de o unire generalá, dar nici parțialá a orientalilor cu Roma, pâná când suspițiunea, respective încredințarea lor despre planurile ascunse ale Romei nu va dispárea.

Altá pedecá — deși de a doua máná a unirei celor doué biserici e și împrejurarea, cá ele nu sî cunosc mai de aprópe și dacá sî și cunosc încátva, sî cunosc tocmai din părțile cele rele și aci conform adevérulei am sî observ, cá mai bine sunt informați orientalii despre afacerile apusenilor, ca vice-versa, și cauza la acésta e, cá orientalii în cea mai mare parte cunoscënd limba apusenilor, pricep operile, care tractézá despre învățăturile bisericilor, ér dintre apuseni sunt puțini, așa de puțini de aceia, cari cunosc limbele orientalilor, încát nici nu meritá sî faci amintire de ei și astfel tóte cunoscințele lor despre orientali și le trag din puținele și mancile compilațiuni din limba germaná și englezá. Din acésta reciprocá neorientare resultá spre pildá și aceea afirmare a apusenilor, cá bisericá orientalilor e ca un lemn uscat, rupt de rădęcina sa principalá și tocmai pentru aceea nu mai produce fructe — adecá sfinți — pe când tocmai din contrá în bisericá orientálá mai în fie-care secol s'au ivit cu mult mai mulți servitori de ai lui Christos, cari au bine-

meritat de biserica lor, mai mult, ca mulți dintre sfinții bisericii apusene.

A doua afirmare a catolicilor că biserica orientală e fără nici o viață internă și numai formalism estern — pe când credința și simțul religios-moral la apuseni îl suplinesce și îl întărește serviciul cel lung din biserica lor — acesta afirmare a lor se nimicesce prin următoarea întrebare: unde e mai tare intrupat simțul religios-moral și în care biserica e mai neclintită credința? în biserica apusană din care reformația a smuls mai mult ca jumătate din credincioșii ei și în care chiar și azi a decea parte dintre inteligență formeză diferite secte care sunt contrare credinței, ba negă chiar și pe Dzeu? — sau în biserica orientală, din ai cărei credincioși reformația abia a suta parte a fost în stare a-i înstreina și ai cărei membrii dintre inteligență numai o neînsemnată parte formeză secte secrete? Din neorientare reciprocă afirmă și orientalii, că după preceptele bisericeii apusene papa spre pildă — poșede o mai mare putere chiar și decât Dzeu, căci ceea ce legă și deslegă papa aici pe pământ, e dator a lega și deslega și Dzeu în ceriu.

Și că acestea păreri nu le au numai indiviși obscuri și nesciutor de carte, ci chiar și ómeni de știință, — dovedesce faptul, că se nu șic mai mult — că chiar Lamanszki profesorul de istoria la universitate ex cathedra a afirmat; ca Ignatius Loyola și Franciscus Assisi au fost smintiți — buni de duși în balamuc — pe când pe Phothisus îl laudă în același timp, nu numai ca pe cel dintâiu om de știință și cel dintâiu prelat al timpului său, dar îl pune chiar între sfinți.

Neorientarea și necunoscerea reciprocă dă nascerere la ură și persecuțiuni reciproce. — Trebuie să fim și în punctul acesta dreți și să spunem pe față, că catolicii persecută și urăsc cu mult mai tare pe orientali, ca viceversa. Orientalii privesc în apuseni pe frații lor, pe când acestia persecută pe orientali și îi urăsc mai tare chiar și decât pe reformați, ba chiar și decât pe ovrei, ceea-ce se pôte constata mai pe fiecare pagină din opurile apusenilor, precum și din procedura ce o observă ei față de orientali.

Procanonul lui Petru Maior.

(Continuare.)

CAP III.

Besérica e nesmântnică numai întru învățătura duhovnicescă.

De multe feluri sînt învățăturile pe lumea acesta: Alta iaste theologhicescă, prin carea învățăm cele ce sînt de credință, cumu-i că iaste un Dumnezeu în ființă și întreit în fețe. Alta a îndreptării lucrurilor. Prin acesta știm carea lucrare e păcat și carea faptă

bună, cumu-i că curvia, minciuna și cl. sînt păcate, iar a cinsti icónele și c. virtute. Alta filosofhicescă cumu-i că sufletul e în cap și nu preste tot trupul, pământul să mișcă pingă sóre, iar nu sórele pe lângă pământ s. c. Alta istorhicescă, prin carea știm întâmplările și faptele ce s'au făcut, cumu-i că Chesar au învins pe Pompeiu, că Traian împératul Romei vechi au adus de la Roma pe Románi aici în Dachia. Noi învățătura cea theologhicescă și ceia ce e despre îndreptarea lucrurilor o chemăm dogmaticescă, întru carea singură Besérica iaste nesmântnică. Că Dumnezeu pentru acéia au dat nesmântnicia Besericiei ca pe ușor și fără greșală să putem dobândi mântuirea sufletului. Inse spre mântuirea sufletului nu e de lipsă fără credință și faptele cele bune. Așa dară acéstea doao sînt de lipsă: Să știm ce să credem și ce să afurim. Și carea lucrare e păcat, carea faptă bună, ca de păcat să ne ferim și fapta cea bună să o lucrăm. Drept acéia numai întru învățătura dogmaticescă e nesmântnică Besérica. Nici altă învățătură nu ne-au învățat Domnul Hristos afară de acesta. Și Domnul Hristos numai întru acelea ce au învățat, însuși au făgăduit nesmântnicia: Acela pre voi va învăța tóte și va aduce aminte tóte câte am zis voao, (Ioan cap. 14, s. 26).

Deci de vei afla cum-va unde-va că Besérica, sau întru învățătura filosofhicescă sau întru învățătura istorhicescă doră au greșit, sau că unele canóne și așezământuri, care nu se cuprind întru învățătura dogmaticescă, le-au mutat, nu te vei minuna nici te vei sminti, căci precum numai întru învățătura dogmaticescă Beserică iaste nesmântnică, așa și numai acéle ce se țin de învățătura dogmaticescă sînt nesmintite și de tot statornice.

CAP. IV.

Nalucită e nesmântnicia Papei.

La atâta întunéréc în sutele trecute au fos venit la apus adevérul, cât partea cea mai mare a apusenilor învăța și socotea, că Papa încă iaste nesmântnic întru învățătura dogmaticescă, ba încă unii își nălucea că și nesmântnicia Besericiei dela Papa ar fi împrumutată, și Beserica fără Papa, învățând ceva, ar putea greși. Eu întru, tălcuirea capului acestuia nu mă voiu lăți prea tare, că (din) mila lui Dumnezeu, acum toți latinii s'au trezit și s'au luat sama despre greșala sa și să căesc, adevérind că Papa nici cum nu e nesmântnic, nici sentenția acesta despre nesmântnicia Papei nu are mai largi hotare decât cum sînt cele ale Italiei și mai ales a statului Papei. Acésta își aduc aminte, că ori-ce aduc Italianii pentru nesmântnicia Papei tóte ca pleava le vântură ceia-lalți latini și nici un crezământ nu au tóte muștrările lor; nici nu pot arăta în vrémile cele vechi să fi fost vre-o pomenire despre nalucita Papei nesmântnicie în Beserica lui Dumnezeu. Și acésta pricină îndestulată ar fi ca să făgăduim nesmântnicia Papei, ca ori-ce nu să arată îndestulat a fi de

Dumnezeu descoperit, și totuși (de) o vei crede această nu e credință ci superstiție și cimilitură băbească. Dar despre altă parte avem tare temei și fundament, că Papa nu e nesmântnic. Afară de altele, când au fost price despre botezul ereticilor între Papa Ștefan și sf. Ciprian, macar au porocit Papa Ștefan, ca nime să nu îndrăsnescă a boteza iară, pe ceia ce s'au botezat laeretici, și s'au lăudat cu afurisanie asupra celor ce altmintrelea ar lucra și ar crede, totuși nici sf. Ciprian cu toți episcopii din Africa, nici sf. Firmilian de la Chesaria cu ai săi, n'au băgat samă, n'au ascultat, n'au crezut ce învață Papa, ce numai după hotărârea Soborului întâiu de la Nicheia s'au aflat că au greșit sf. Ciprian. Acuma, de ar fi Papa nesmântnic întru învățătura dogmatică, și această ar fi tradania apostolică, carea nu putea să nu o știe atâta sfinți arhieriei, au ar fi cutezat aceștia a se pune înproțiva lui Papa Ștefan? ba. Ce precum de învățătura și hotărârea Soborului nu e slobod a primi în inimă îndoială, așa și acești sfinți îndată ar fi crezut cele ce înveța Papa.. Nice așezăminturile Papei și decreturile n'au fost nici odinioră statornice așa, cât el nu fie slobod de isnov a le cerceta și a le cerca, și adevărat le-au și cercat, precum epistolia lui Papa Leon în Soborul de la Halchidon și de la afla Soborul că este adevărate le laudă, le întărea, și a fi adevărate le vestea. Iar de-ar fi Papa nesmântnic nu le-ar fi cernut de isnov, precum așezăminturile Soborului a totă lumea, dacă-i nesmântnic, nu să pot de isnov a le lua la cercetare, și ori-carele le-ar cerceta, eretic iaste. A Papei macar că nu le-au primit, ci le-au lăpădat, tot unința credinții nu s'au înțeles ruptă: „Fost-au ore-când despre botez îndoială, carii osebite au judecat întru unință au rămas. Indoiala această, mănându-să vremea înainte, prin Soborul cel deplin s'au rădicat. Pricea carea atunci încă nu era hotărâtă, pe Chiprian nu l-au spăimântat să se dea îndărăpt, pre voi hotărâtă, fiind, vă chiamă să vă dați îndărăpt. Augustin, cartea 1, Despre Botez, cap. 7.“ Iar în cartea 2, cap. 4: „N'au vrut prea înțeleptul Chiprian dovedirile sale, macar nu era adevărate (carea el nu știa) dar nici nălucite, să îngădue obiceiului, carele adevărat era fără minciună, dar totuși încă nu adevărat.“ Și în cartea a 4, cap. 6: „Nice noi ore-ce așa n'am îndrăsnit a grăi ca carea Ștefan au porocit, de n'am fi întăriți cu autenția Besericii catolicești cea tocma de un gând, căria și însuși Chiprian afară de îndoială ar îngădui, dară acum pe vremea, adevărul limpezit prin Soborul cel deplin s'au întemeiat.“

Voiu săvârși acest titlu și acest cap cu cuvintele Preosfințitului Nichita, Archiepiscopul Nicomideanilor, carele în dialogul 3 a lui Anselm Abberghensul, cap. 8, așa grăiaște: „Ce dar ni (ni-i) bună știința scripturilor? Ce ni-s bune învățăturile? Ce ni bună învățarea dascalilor? Ce capetele cele vestite a înțelepților Grecilor? Singură autenția Ar-

hierelui Romei, carea precum tu zici — de asupra tuturor iaste, toate acestea le deșartă? Singur el să fie Episcop, singur dascal, singur învățătoriu, singur de toate și singur încredințate, numai lui Dumnezeu singur bun păstoriu să răspundă. Iar carea va vrea în via lui Dumnezeu să aibă împreună lucrători, el fiindu-și întâia șederea sa, înălțat fiind să se laude întru smerenia sa și să nu urgisască frații săi, precari adevărul lui Hristos nu spre robie ci spre slobzenie în pântecel maicei Besericii l'au născut... Și așa nici într'un simbol nu se află această, să ni se porocescă deosebi a mărturisi Beserica Romei, ba una sfânta Beserică catolică și apostolică peste tot locul ne învățăm a mărturisi. Acestea despre Beserica Romei cu pace ta ziseiu carea eu cu tine o cinstesc dar nu cu tine întru toate o urmez, nici nu judec că întru toate veri ne veri, trăbue să se urmăze: a căria autenție așa mare tu ni o ai pus înainte, ca lepălând obiceiul nostru, necercetând mintea și autenția scripturilor, să primim forma ei și urmarea întru taine, și precum orbii cu ochii închisi ducându-ne ca să urmăz macar încătră o ia duhul său cel singuratec, povățuită fiind, are mărge. Carea cât ne-ar fi noao fără de primejdie sau cu cinste, judece și Latinii și Grecii cei înțelepți.“ Adevărat, de-ar fi Papa nesmântnic la ce ne mai rumpe capetele cu atâtea învățături, la ce ne cheltui bogățiile pentru cumpăraturile cărților și cu primejdia vieții a ne slobozii pe mare, spre câștigarea științei, destul ar fi să scrii la Roma, ca de acolo prin o epistolie, prin o bulă să-ți vie totă știința dogmatică. Nice nu era de lipsă să trapézi atâtea sfinți părinți, atâtea bătrâni și neputincioși, carii orbi, carii schiopi să se adune la Soborul de la Nicheia și la celelalte și să și părăsescă besericile și oile sale, destul era să aducă graiul Papei. Bag samă, dintru această socotelă dascalil apusului în vremile trecute de tot au fost partași, cetania cărților sf. Părinți, și au fost în apus la nimica totă theologia.

TITLUL III.

Despre hotarele puterii besericești și împărătești.

CAP. I.

Cât e de lipsa cunoștința hotarelor puterii besericești și împărătești.

De cât toate mai ales trebuie să înțelegem și cu sîrguință să osebim hotarele puterii besericești de la hotarele puterii împărătești și mirenești, dintru a căroră neînțelegere sau amestecare și impleticire așa de mare foc să pôte atâtea, cât cu tot ochénul să nu'l poți stinge, și potoli. Căci neînțelegând Episcopul sau Patriarhul sau Soborul până unde ajunge puterea lui, pre lezne se pôte amesteca întru lucrurile cele împărătești, care nici odinioră nu le-au supus Christos besericii. Așijderea împărăția cea mirenescă să va amesteca întru cele duhovnicești, de

care trebuie departe să fie fiește-ce mână mirenescă, și iacă îndată nepr(i)etenirea, urgia, sfada, stricarea de obștea păcei și a liniștii.

De aci beserica să slobode la anatema, de a să sprijini cu afurisană, iar împăratul neștiind alte mijlociri scote sabia, trimete în izgonire, scade pre episcopi din vrédnicie, de unde burzuluidu-se cu toții, urmază schizma, neunirea și une-ori se sêvêrșaste întru eres și întru vai. Câte blêstămății de acêsta s'au întêmpat și la rêsărit, și mai ales la apus, de când Papa preste firea duhovnicii și duhului Evangheliei s'au prea înălțat! De unele până astăzi plânge și beserica și cetatea.

CAP. II.

Sfêrșitul puterii împêrâtești iaste fericirea cea vremelnică, iar sfêrșitul puterii bisericesti iaste fericirea cea de véci.

Toți carii socotesc și cu deadins cêrcă cum s'au adunat ómenii întru una, și au făcut cêta și cetate, mărturisesc că acêsta o au lucrat pentru ca unindu-și puterile, vârtutea și hârnicia să pôtă sta împotriva vrâjmașilor, carii le strica liniștea cu răpirile, cu uciderile și cu alte nedreptăți, și să pôtă mânca pâinea sa și ostenéla sa cu pace, și fără vătămare, întru carea stă fericirea cea vremelnică. Iar beserica, adecă ceta și adunarea credincioșilor o au zidit Dumnezeu, pentru ca ómenii să pôtă dobândi împêrăția ceriurilor și viața de véci: „Acêsta iaste voia celui ce m'au trimis, ca tot cel ce va vedea pre Fiul și va crêde întru el, va avea viața vécinică și voui învia pre el în ziua cea de apoi. Ión cap. 6, s. 40.“ Și iarăși la Marcu cap. 16, stih 16, grăiaște Christos: „Cela ce va crêde și se va boteza, spâșise-va.“ Nu alt dară sfêrșit are credința și beserica, fără numai fericirea cea de véci.

Drept acêea fiind că firea fiește-căria puteri și stêpâniri sê cunoște din sfêrșitul spre carele e dată, urmază că puterea besericescă tótă iastă duhovnicescă și până la fericirea cea de véci ajunge, unde i să înfig marginile ei, peste care precum n'are voinice beserica a păși, așa ori ce se ține apriat de fericirea cea vremelnică, vinovat iaste puterii cei împêrâtești, carea tótă mirenescă iaste.

CAP. III.

Beserica nici cum n'are putere spre cele vremelnice.

Deschilinită dară și osebită ieste puterea besericii de puterea cea împêrătescă, nice are (în) vre un chip beserica putere și drept spre cele vremelnice, cum-i: sau a bate pe cineva, sau a-i globi, sau a-i lipsi de viața acêsta vremelnică, sau a rîdica pe cine-va împêrat și a-i da pămênt și supuși, și pe altul din tronul cel domnesc a-l lèpăda și pe supușii lui din credință, cu carea sînt legați spre împêratul lor a-i deslega, ce mai cu amăruntul acêsta întrebare să cêrnem, pentru ca nu vre unul dentr'ai nostri cu Italianii să rătăcescă de la adevêr și să

facă nedreptate împêraților și domnilor celor pămênțești, carii mult priveghéază pentru viața și pacea noastră cea vremelnică. A Italianilor, điseiu, iaste acêsta rătăcire, că ei singuri și puțini alții, pe carii ei i-au orbit, și de la cerarea adevêrului prin multe moméle i-au împiedecat, învață și apăra, cum că beserica are putere spre cele vremelnice, ne'mprumutată de la împêrații cei lumestți, nu pentru ca să măriască vâlfă besericii (că acêsta o batjocoresc, supuinđu-o tótă subtipiciórele Papii), ci ca să înalță pe Papa; lui să-i supue tótă lumea nu numai întru cele duhovnicești, ci și în cele vremelnice și pămênțești, carea pururea Christos pără au fost pe pămênt și de la sine, și de la ucenicii sêi le-au depărtat. Au nu Christos capul și dascalul besericii au grăit: „Impêrăția mea nu iaste din „lumea acêsta, dac'ar fi din lumea acêsta împêrăția mea, slugele méle s'ar trudi ca să nu mă daș jidovilor, dar acum împêrăția lui Christos nu e pămêntescă, ci duhovnicescă, și la acêsta în lume au venit ca duhovnicêște la viața de véci să ne înalță. Cum dar tu, Talianule, đici ca Papa are putere și spre cele vremelnice? De unde óre? Dă de la Christos nu o are, mărturisind chiar, că împêrăția lui nu e din lumea acêsta. Ba necum să se fi făcut Christos pre sine Domn și Stêpân preste lucrurile lumii acestia, ci nici când l-au rugat unul din mulțime ca să đică fratelui lui să împărțască moștenirea cu dinsul n'au vrut a se amesteca, dând pildă ca preoții cu totul înstrăinați trebuie să fie de le domnia cea pămêntescă: „Iar el đise lui: Omule, cine m'au pus pre mine judecătoriu, sau împărțitoriu între voi? Luca, cap 12. stih 14.p Dar ian să vedem când au dat puterea și stêpânirea apostolilor, óre-ce feliu de putere l-au dat, duhovnicescă numai, au dóră și pămêntescv? Ascultă: dând Christos puterea bisericii, đice la Ión, cap 20, stih 21: „Pace vouă, „cum au trimis pre mine Parintele și eu trimit pre voi. Și acêsta đicênd au suflat, și đise lor: Luați Duh Sfânt: Cărora veți lăsa păcatele lăsa sê-vor lor, ori cărora le veți opri, oprite sînt.“ Și iarăși întru acelasi itêles: Adevêr grăesc vouê; ori-câte veți dezlega pre pămênt, fi-vor deslegate în ceriu“. Oare dă Domnul Christos besericii aici bastonul în mână, sabia să tae pe cineva sau să bată sau să ardă, precum au lucrat apusénii nu odată; óre dă-i moșie pămêntescă, împêrăție, mirené cu, vâlfă și fum și putere de-a lua moșiile ds la unii, și ale împărți la alții, precum cu jalnică pomenire ne aducem aminte că ar fi lucrat Papa, și astăzi ar lucra de nu s'ar fi trăzit împêrații, și nu s'ar apăra de tirania lui. (Va urma.)

D I V E R S E.

* *Premiu de onóre împêratului Wilhelm.* Reuniunea de cântări din Viena, după dispozițiunile statutelor sale, dăruește drept premiu de onoare un galbin fie-cărui autor, a cărui operă reuniunea o representă de prima-dată. Astfeliu din incidentul reprezentării piesei „S a n g a n A e g i r“, reuniunea a trimis și

autorului acesteia, împăratului Vilhelm II. premiul-onorariu de 1 galbin. În urma acesteia numita reuniune a primit de la împăratul Vilhelm un bilet scris cu mâna lui proprie, în care împăratul-compositor scrie, că primește bucuros premiul, care îi va aduce a minte, că în frumosul oraș de la Dunăre cântarea și muzica germană se cultivează din partea reuniunii de cântări vieneze.

* **O cruce pentru mănăstirea Sinaia.** Arhimandritul Nifon, starițul mănăstirii Sinaia, a primit din partea reginei o frumoasă cruce de argint masiv, în greutate de 14 kilograme, având o înălțime de 70 centimetri și așezată pe un pedestal de abanos. Această cruce a fost trimisă de principesa Maria de Wied, mama reginei, cu destinația pentru mănăstirea Sinaia. Inscricțiunile de pe cruce reamintesc data căsătoriei M. M. L. L., nunta de argint, cum și data născerei și a morții micii principese Maria a României.

† **Necrolog.** *Paul Mina*, cunoscutul vătav al călușerilor din Arad, și bunul cântăreț, după un morb lung și greu a răposat în Domnul Marți în 11 Decembrie a. c. sara la 10 ore. A fost înmormântat în 13 l. c. în asistența unui public numeros. — Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

* **Academia ortodoxă din Cernăuți** în ședința sa generală din 20 Noevre 1894, s'a constituit pe anul administrativ 1895 în următorul mod: Președintele; Ilie Verbovski; Secretarul I. Ambrosie Popovici; Secretariu II. George Agapi. Secția literară: Președ. sect. și vicepr. I. Lazar German; Adlatul I și bibliot. Vasile Țilievic; Adlatul II și control. Anton Tofan. Secția musicală: Președ. sect. și vicepr. II. Vasile Velehorsi; Adlatul I și casariu Leon Abageriu; Adlatul II și econom. Dionisie Ursuleac. Comisia revedeătoare: Ion Tonigariu, Cornel Barbier și Ipolit Gallin.

* „**Victoria**“ institut de credit și economii, societate pe acți. Sediul: **Arad**, casa proprie, strada principală Nr. 2. (vis-à-vis de casa orașului) — Întemeiat la 1887. — Capital de acți: fl. 300.000; Fond de rezervă: fl. 70.000. — Primește depuneri spre fructificare, după cari solvesce 5% interese fără privire la termenul de abdicere. Darea de venit după interese încă o solvesce institutul separat. După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere. Depuneri se pot face și redica și prin postă și se efeptuesc momentan după sosirea comandei. — Direcțiunea institutului.

CONCURSE.

Pentru îndeplinirea alor trei stațiuni învățătoresci din **Șeitin**, cu termen de alegere pe **8/20 Ianuarie 1895**, pre lângă următoarele condițiuni:

a) Pe stațiunea învățătorescă, dela școla superioară, la care sunt stipulate emolumintele: 1) 360 fl. solvinți anticipative în rate lunare; 2) Pentru cuartir 40 fl. având a prelege în sala de învățământ din mijlocul comunei, până la devenirea în vacanță a stațiunei învățătoresci dela școla inferioară bătrână, când cuartirul învățătoresc va trece în folosința învățătorului dela școla superioară; 3) pentru scripturistică 6 fl.; 4) la conferință 2 fl. la Ți și prejurctura grătit; 5) dela înmormântări 50 cr.; 6) pentru conducerea corului 50 fl.; 7) Cuincue-

naliul prescriș de lege; 8) pentru încălțit 20 fl. până când nu va avea cortel în edificiul școlei, după aceea se va îngriji comuna de încălțit. Curățirea și încălțirea școlei o suportă comuna bisericescă.

b) Pe stațiunea învățătorescă dela școla inferioară nouă, cu sala de propunere în școla de lângă biserică, cu care sunt încopciate următoarele emoluminte: 1) bani 360 fl. solvinți în rate lunare anticipative; 2) pentru scripturistică 6 fl.; 3) pentru conferință 2 fl. la Ți, și prejurctura grătit; 4) Cortel liber, și când comuna bis. ar avea lipsă de el, va primi tacsă de 40 fl.; 5) Cuincuenaliul prescriș de lege; 6) Încălțirea chiliei inv. cu paie; 7) încălțirea și curățirea școlei o va implui comuna bisericescă; 8) Când învățătorul nu va avea cuartir la școlă, va primi 20 fl. pentru încălțit; 9) dela înmormântări 50 cr.

c) pe stațiunea învățătorescă dela școla nou înființată, cu emolumintele: 1) în bani 360 fl solvinți în rate lunare anticipative; 2) cuartir liber; 3) pentru conferință 2 fl. la Ți și trăsură; 4) pentru scripturistică 6 fl.; 5) Cuincuenaliul prescriș de lege; 6) dela înmormântări 50 cr.; 7) Încălțirea chiliei învățătorului cu paie; 8) încălțirea și curățirea școlei prin com. bis.

Recursele instruite conform Stat. org. și organizației provisorie, adresate comitetului par. din Șeitin, cottul Cianad, se se înainteze concernitelui protopresviter insp. școl. cercual Moise Boșanu, în Arad. — Êr recurenții se pot presenta în vre-o Duminecă ori sêrbătore, la Sta biserică, pentru a-și arêta desteritatea în rituale. — Învățătorii aleși, apoi după un an de servițiu, primind recomândare dela organele competente pot petiționa la Ven. Consistoriu pentru decretule usuat.

Din ședința comitetului par. ținută în Șeitin, la 20 Noevre v. 1894.

Constantin Roșca, m. p.

Teodor Vidu, m. p.

preș. com. par.

not. com. par.

Conțeles cu: insp. școl. cercual MOISE BOȘANU, m. p.

—□—

Pentru deplinirea postului de învățătorii la școla rom. gr. or. confesională din **Ficatar**, se escrie concursul cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare a acestui concurs în foia „Biserica și Școla.”

Emolumintele sunt: 1) în numărariu 194 fl.; 2) pentru conferință și scripturistică 10 fl.; 3) în naturale 12 meți grâu, 12 cucuruz, 2 jugere pământ arătoriu, 8 orgii de lemne din care se încăldeșce și școla, locuință liberă cu grădină de legumi de un juger.

Recursele cuviincios ajustate se se tramită Pr. On. Domn protopresviter Georgiu Crăciunescu în Belincz p. u. Kiszetó; având concurenții în vr'o Dominecă ori sêrbătore a se presenta în biserică locală spre a-și arêta desteritatea în tipic și cântările bisericesci.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: G. CRĂCIUNESCU, m. p. protop.

—□—

Pentru deplinirea stațiunei învățătoresci din **Lupești**, protopresviteratul Radnei se escrie de nou concurs cu termen de alegere pe ziua de **18/30 Decemvre a. c.**

Emolumintele sunt: 1) Bani gata 296 fl. v. a.; în cari sunt comutate și naturale și din acêsta sumă învățătorul se va îngriji și de încălțitul școlei; 2) 1/2 sesiune de pământ arătoriu pe deal; 3) spese la conferințele învățătoresci 10 fl.; 4) cuartir liber cu două (sobe) chilii, cuină, cămără, grajd și grădină de legume; 5) dela înmormântări unde va fi chemat dela acelor mici 20 cr., dela acelor mari 40 cr.

Recurenții, cari doresc a ocupa acest post au a substerne recursele lor părintelui protopop tractual Vasiliu Beleşiu în Maria-Radna, până inclusive 17/29 De-

cemvre a. c. și au a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătore în sânta Biserică din Lupești spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Lupești, 24 Noemvre v. 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VASILE BELEȘIU, m. p. protopop.

—□—

Pe baza decisului Venerabilului Consistoriu gr. or. român din Arad dela 12 Octobree a. c. Nr. 5277, pentru deplinirea parochiei vacante din comuna Zarand, protopopiatul Borosineului se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare.

Emolumintele sunt: 1) Pentru funcțiunile ordinarii solvinđi din cassa comunală în rate trei lunari 400 fl.; 2) Una sesiune pământ 280 fl.; 3) Alte venite sigure 100 fl. — Suma 780 fl.

Doritorii de a dobândi acăsta parochiă de clasa a II, sunt poftiți, recursele lor adnesate cu tôte documintele de lipsă pentru numita clasă, adresate comitetului parochial, se-le trimita subscrisului protopresbiter în Boros-lneu (Borosjenő) până în 15 Decemvre a. c., având recurenții a-se presenta în vr'o Duminecă, ori sârbătore în sfta biserică de acolo pentru arătarea desterității în slujbele bisericesci.

Recursele mai târziu întrate nu se vor lua în socotință.

Zarand, la 29 August 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: IOAN CORNEA, m. p. protopresv.

—□—

Lângă bêtânul paroch Ioan Gurban, din Buteni, instituindu-se un post de capelan timporal, pe acăsta capelaniă prin acăsta se escrie concurs cu termin de alegere pe Duminecă la 18/30 Decemvre a. c., până când recurenții se vor presenta vre-odată în biserică spre a se face cunoscuți poporului și pe calea oficiului protopresvital și vor substerne recursele înzestrate cu documente recerute la parochiile de clasa II.

Venitele sunt jumătate din o sesiune de pământ, jumătate dela bir și dela stole, cari la olalta fac 316 fl.

Buteni, la 10 Novembre 1894.

Comitetul parochial.

Cu scirea mea: CONSTANTIN GURBAN, m. p. protop.

—□—

Pentru deplinirea parochiei vacante de clasa a III-a din comuna Leșiu, — protopresbiteratul Orășii-mari — se escrie concurs cu termin de alegere pe Luni în 26 Decemvre v. c.

Emolumintele sunt: 1) Casă parochială cu supraedificatele și intravilanul 25 fl.; 2) Pământ arătoriu 22 jugere à 10 fl. = 220 fl.; 3) Dela 100 numeri de casă câte 1 măsură bucate și anume: $\frac{2}{3}$ parte grâu de pâne, $\frac{1}{3}$ parte cucuruz 125 fl.; 4) Stolele usuete după calcul alor 5 ani din urmă 60 fl. — Suma 430 fl.

Se notéză că după pământul parochial contribuțiunea erarială are se o solvescă alegândul preot.

Doritorii de a ocupa acăsta parochiă sunt avisați a-și trâmite recursele provădute cu documintele prescise de stat. org., la subsemnatul, până în 23 Decembre v. a. c., având până la alegere a se presenta în sânta biserică din comuna amintită, pentru de a-și arăta desteritatea în cele rituale și în omiletică.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: TOMA PACALA, m. p. protopop.

—□—

Conform ordinului Veneratului Consistoriu arădan de datul 10 Noemvre a. c. Nr. 6453/894, pentru depli-

nirea stațiunei învățătorești vacante din Baia, protopresviteratul Radnei, se escrie de nou concurs cu termin de alegere pe 6 18 Decemvre a. c.

Emolumintele sunt: 1) Bani gata 300 fl: în cari sunt computate și naturalele și din acăsta sumă învățătoriu se va îngriji și de încălđitul școlei; 2) $\frac{1}{2}$ sesiune de pământ arătoriu pe deal; 3) Cuartir liber cu două chilii, cuină, cămară, stalău și grădină de legume; 4) Dela înmormentări unde va fi poftit pentru tot casul 40 cr.

Recurenții, cari doresc a ocupa acest post, au a substerne recursele lor părintelui protopop Vasile Beleş, în Maria-Radna; până inclusive la 5/17 Decemvre a. c. — și au a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătore în sfta biserică din Baia, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Baia, în 15/27 Noemvre 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VASILE BELEȘ, m. p. protopop.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a postului învățătoresc dela șola conf. rom. gr. or. din com. bis. Groșiu, comitatul Caraș-Severin, conform decisului consist. dto 3 l. c. Nr. 6374, se escrie concurs cu termin de alegere pe ăiua de 11/23 Decemvre c.

Pre lângă următorele emoluminte: 1) Cortel liber și intravilanul școlei de sub Nr. c. 11. de 1200 orgii □, apoi grajd pentru vite; 2) Patru jugere pământ estr. fânațiu; 3) 60 măsuri de cucuruz în bômbe; 4) Patru orgii de lemne pentru încălđitul salei de învățământ și alte patru pentru învățătoriu; 5) În bani gata 182 fl. v. a.; 6) Pentru conferință 5 fl. v. a.

Recursele vor avé se fie ajustate cu testimoniu de pedagogie, cualificațiune din limba magiară și adresate comitetului parochial se se trimită inspectorului de școle Demetriu Marcu în Birkis, comitatul Caraș-Severin. — Apoi fiind că alesul învățătoriu va avé ca se împlinescă și cantoratul fără altă remunerațiune, se poftescé dela recurenții, ca până la ăiua de alegere se se presinte în vre-o Duminecă ori sârbătore la sânta biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cântările bisericesti și tipic.

Groșiu, în ședința comitetului parochial dela 14/26 Noemvre 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: DEMETRIU MARCU, m. p. inspector cercual de școle.

—□—

Care în urmarea ordinațiunei Venerabilului Consistoriu arădan de dtul 8 Noemvre a. c. Nr. 6465 se publica de nou concurs pe stațiunea învățătorească din Lăpușnic, comitatul Caraș-Severin, cu următorele dotațiuni. 1) Salariul în bani gata 276 fl. v. a.; 2) Patru jugere pământ estravilan prețuit în 24 fl. v. a. Suma 300 fl. v. a. 3) Douezeci și patru fl. pentru 24 metri lemne pentru școlă și învățator, care comuna le va aduce. 4) Pentru conferință 10 fl.; 5) Pentru scripturistica 5 fl.; 6) Cortel liber și grădină de 800 □.

Recurenții vor avea pe lângă documentarea despre depunerea esamenelor de cualificațiune învățătorească din limba română și magiară ase presenta în s. biserică din Lăpușnic, spre a-și arăta desteritatea în tipic, și cantul bisericesc a-și trâmite recursul aci subscrisului inspector școlar per Balintz în Leucusșeu până în 18/30 Decemvre a. c. în care ăi va fi și alegerea.

Lăpușnic în 14 Noemvre 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: ADAM ROSA, m. p. inspector școlar.

—□—